

تحليل روابط فضایی شهر و روستا

www.ketab.ir

تالیف : حسین کفاش بجستانی

سرشناسه : کفاش بجستانی، حسین، ۱۳۴۸ -
 عنوان و نام پدیدآور : تحلیل روابط فضایی شهر و روستا
 مشخصات نشر : تهران: شاپرک سرخ، ۱۳۹۴.
 مشخصات ظاهری : ۲۶۲ ص.: مصور، نمودار
 شابک : 978-600-7770-76-4
 وضعیت فهرست نویسی : فیپای مختصر
 یادداشت : فهرستنویسی کامل این اثر در نشانی:
 http://opac.nlai.ir قابل دسترسی است
 شماره کتابشناسی ملی : ۳۸۳۸۵۲۷

تصویر روی جلد نمایی از ایوان های مسجد جامع شهر بجستان مهمترین
 اثر بجا مانده از قرن نهم هجری قمری است که زمان ساخت آن به دوره
 شاهرخ تیموری و سال ۸۲۸ ق. برمی گردد.
 تصویر پشت جلد: سردر و نما، بیرونی رباط روستای زین آباد از
 یادگارهای معماری عصر قاجاریه است.

عنوان: تحلیل روابط فضایی شهر و روستا

نویسنده : حسین کفاش بجستانی

نوبت چاپ: اول پاییز ۱۳۹۴

ناشر : شاپرک سرخ

چاپ و صحافی: شاپرک

شمارگان : ۱۰۰۰

قیمت : ۱۲۰۰۰ تومان

شماره شابک: ۴-۷۶-۷۷۷۰-۶۰۰-۹۷۸

انتشارات شاپرک سرخ: تهران، میدان انقلاب اسلامی، ابتدای خیابان آزادی، کوچه شهید جنتی،

پلاک ۲۴ واحد ۱

۰۹۱۲-۲۱۴۴۶۰۰

۰۲۱-۶۶۹۳۳۷۴۶

www.shaparac.com

فهرست مطالب

۱۳		مقدمه
۲۴		رابطه شهر و روستا
۲۶		شهر
۲۹		شهرنشینی
۳۳		روستا
۳۷		روستانشینی
۴۰		مفهوم فضا در جغرافیا
۴۱		نظریه های سازمان فضایی
۴۱		نظریه مکان کشاورزی فون تانن
۴۳		نظریه ی مکان صنعتی آلفرد وبر
۴۴		نظریه مکان مرکزی گالپین
۴۵		نظریه مکان مرکزی والتر کریستالر
۴۵		سلسله مراتب مکانهای مرکزی
۴۸		نظریه ی مکان مرکزی آگوست لش
۵۰		نظریات روابط شهر و روستا
۵۰		نظریه راندینلی
۵۳		نظریه شهرهای زایا و انگلی
۵۴		نظریه لیپتون
۵۵		نظریه تسلسل فقر توده ها

۵۷	نظریه قطب رشد
۵۸	نظریه استور و تیلور
۵۹	نظریه وقف و رابطه شهر و روستا
۶۱	درآمدهای نفتی و دوغانگی شهر و روستا
۶۲	نظریه نقش نخبگان در کانالیزه کردن اطلاعات از مرکز به پیرامون
۶۳	برنامه اسپارک در چین
۶۵	مدلهای برابری و ربط شهر و روستا
۶۵	مدل بازماندگی
۶۶	مدل دوغانگی
۶۷	مدل پیوستگی
۶۷	مدلهای کارکردی
۶۸	نتیجه گیری
۷۲	موقعیت و وسعت شهرستان
۷۴	توپوگرافی شهرستان
۷۶	ناهمواری ها
۷۶	ارتفاعات جنوبی
۷۷	ارتفاعات شمالی
۷۷	دشتها و پستی ها
۷۸	وضعیت زمین شناسی
۸۱	چین ها ، گسلها و روند ها
۸۲	منابع اقتصادی زمین شناسی شهرستان
۸۳	نوع خاک

- ۸۵..... کویر بجنان
- ۸۷..... جلگه رسی
- ۸۷..... قشر نمک (salt crust)
- ۸۸..... منطقه آبیگر (HUMID AREA)
- ۸۸..... پوشش گیاهی
- ۸۹..... آب و هوا
- ۹۰..... درجه حرارت
- ۹۱..... رطوبت
- ۹۲..... جریانات باد
- ۹۲..... میزان تبخیر
- ۹۲..... منابع آب
- ۹۳..... منابع آب سطحی
- ۹۶..... منابع آبهای زیر زمینی
- ۹۸..... قنوات
- ۹۹..... چاهها
- ۹۹..... پوشش گیاهی
- ۱۰۰..... رویش های طبیعی
- ۱۰۱..... گیاهان مرتعی
- ۱۰۱..... گیاهان جنگلی
- ۱۰۱..... جامعه گز
- ۱۰۱..... جامعه تاغ
- ۱۰۲..... جامعه های شن دوست

۱۰۲	جامعه های شورپسند
۱۰۲	رویشهای زراعی
۱۰۲	گیاهان داروئی
۱۰۳	گونه های جانوری
۱۰۵	ویژگیهای اجتماعی - اقتصادی
۱۰۵	جغرافیای تاریخی
۱۰۶	وجه تسمیه هر استان
۱۰۷	شهر تاریخی بستان
۱۰۹	آثار تاریخی شهرستان بستان
۱۱۴	مشخصات جمعیتی شهرستان
۱۱۵	توزیع و تراکم جمعیت
۱۱۷	تراکم جمعیت
۱۱۸	تراکم بیولوژیکی
۱۱۹	ترکیب جنسی جمعیت
۱۲۱	ترکیب سنی جمعیت
۱۲۳	رشد جمعیت
۱۲۵	جمعیت فعال
۱۲۷	تحرك جمعیت
۱۲۸	حرکت زمانی
۱۲۹	حرکت مکانی
۱۳۰	پراکندگی مکانی جمعیت
۱۳۰	جمعیت و سواد

۱۳۲		ساختار اقتصادی شهرستان بجستان (کشاورزی - صنعت و معدن - خدمات)
۱۳۲		بخش کشاورزی
۱۳۹		تولیدات کشاورزی
۱۴۰		محصولات زراعی
۱۵۹		دامداری و دامپروری
۱۶۲		بخش صنعت و معدن
۱۶۲		بخش صنعت
۱۶۶		بخش معدن
۱۷۱		بخش خدمات
۱۷۱		نتیجه گیری
۱۷۶		اندازه شهرها
۱۷۷		قانون رتبه - اندازه
۱۸۴		حوزه نفوذ شهر بجستان
۱۸۶		نقش شهر بجستان
۱۸۸		بررسی وضعیت توسعه فیزیکی روستاهای شهرستان
۱۸۹		مساکن روستایی
۱۹۱		شبکه حمل و نقل و معابر روستایی
۱۹۵		تامین آب شرب بهداشتی
۱۹۶		برق رسانی
۱۹۷		خدمات آموزشی
۱۹۷		استانداردهای آموزشی در نواحی روستایی
۱۹۸		خدمات بهداشتی و درمانی

۱۹۹	میزان ارتباط روستائیان با شهر بجنستان
۲۰۱	عوامل مؤثر در برقراری روابط شهر و روستا
۲۰۱	نقش عوامل طبیعی
۲۰۲	نقش عوامل اقتصادی در برقراری ارتباط شهر و روستا
۲۰۳	بخش کشاورزی
۲۰۷	بخش تجاری
۲۱۱	ارتباطات
۲۱۳	نقش عوامل اجتماعی در برقراری ارتباط شهر و روستا
۲۱۳	خدمات آموزشی
۲۱۶	خدمات بهداشتی و درمانی
۲۱۹	خدمات فرهنگی ، ورزشی و گردشگری
۲۲۲	بررسی نقش شهر بجنستان در توسعه روستاهای پیرامون
۲۲۳	روش میزان سنج نهادی گاتمن
۲۳۲	مقایسه شاخص های توسعه در دهستان های شهرستان بجنستان
۲۵۲	سخن آخر
۲۵۵	منابع و مآخذ

مقدمه

جغرافیا؛ با دید ترکیبی و همه جانبه نگر، آموزه ای عمیق از شیوه تدوین استراتژی ها و برنامه های توسعه را به ما یادآوری می کند. آموزه ای که هرچه زمان می گذرد، اهمیت و ضرورت آن بیش از پیش نمایان می شود. رجوع به نگاه کلی و همه جانبه در مطالعات برنامه ریزی، و بهره گیری از نگرش سیستمی در روستا، شهر و روستا پدیده ای نوظهور نیست، مسئله مهم میزان اهتمام برنامه ریزان توسعه، به این تازری ها در تصمیم سازی در سطوح خرد و کلان کشور می باشد. قانون ریاضی و منطق حاکم بر نظام طبیعت بهترین الگو در زمینه ی نگاه فراگیر و چندبعدی در تدوین استراتژی های توسعه است. عدم دسترسی به داده ها و اطلاعات صحیح و دقیق آماری و بالطبع عدم بهره گیری از آمار و اطلاعات در تهیه برنامه ها و طرح های توسعه از یک طرف، و نیز تبیین سیاستهای توسعه ای مبتنی بر رویکردهای سیاسی و مقطعی، از عوامل اصلی در نبود وجود نگرش سیستمی برای برنامه ریزی توسعه بوده است.

تثبیت و نگهداشت جمعیت در مناطق روستایی محروم، بدلائل مختلف حائز اهمیت است که در اینجا مجالی برای بحث پیرامون آنها نیست، تلاش ما بررسی و شناخت این

مناطق و ارتباط بین آنها خواهد بود تا بدینوسیله به تعریف محوری، علمی که داعیه دفاع از آن را داریم (جغرفیا) نیز عملاً جامه عمل بپوشیم. شناسایی دقیق و مستند مناطق مختلف، مبتنی بر تحقیقات میدانی و استنادی اولین گام در مسیر توسعه همه جانبه و پایدار است. زمانی که اطلاعات دقیق و ریاضی در تصمیمات کلان ارانه و لحاظ شوند نفوذ سیاسی و سرمایه ای با هدف تحریف برنامه های توسعه ای و هز سرمایه ملی، به حداقل ممکن خواهد رسید.

این کتاب که برگرفته از پایان نامه دوره کارشناسی ارشد نگارنده در دانشگاه پیام نور فریمان در سال ۱۳۸۸ می باشد، با بررسی موردی شهرستان بجستان، ارتباط فضایی بین سکونتگاههای شهری روستایی مورد بررسی قرار داده و تلاش کرده نوع رابطه شهرها و روستاهای شهرستان، کشف شود. گویاوری اطلاعات مختلف اقتصادی، محیطی، فرهنگی و اجتماعی از شهرستان مورد مطالعه، نیز بیان مبانی نظری، تحلیل های فضایی، نگارنده را بر آن داشت تا با تبدیل پایان نامه به کتاب، به برداری بیشتر را برای علاقمندان مبحث تحلیل فضایی و تحلیل روابط شهر و روستا، فراهم نماید.

شهرستان بجستان در حاشیه کویر بجستان در جنوب استان خراسان رضوی قرار گرفته است. واقع شدن در مسیر راههای تاریخی موجب شده تا در گذشته نسبت به بسیاری از مناطق اطراف رشد و اعتبار بیشتری کسب نماید. احداث حداقل یک کاروان سرای عباسی در محدوده شهرستان، نشانه عبور کاروانهای بازرگانی و زیارتی در گذشته های دور می باشد که شکوفایی و توسعه منطقه را موجب شده بوده است.

امروزه بجستان از زیر ساخت های اقتصادی و توسعه ای مهم مانند راههای ارتباطی شمال جنوب و عبور راه آهن مشهد- بافق، معادن سنگ ساختمانی و همچنین چاههای متعدد کشاورزی برخوردار است، مضافاً بر اینکه، با ارتقاء بجستان به شهرستان در مرداد ماه سال ۱۳۸۷ زیرساخت های سیاسی مناسب برای توسعه، نیز فراهم شده است.

تحلیل ارتباط روستاهای منطقه با مرکز شهرستان و نحوه تعامل این دو با هم و نیز بررسی نقش کانونی شهر بجنستان در توسعه روستاها، از اهمیت زیادی برخوردار است. لذا با توجه به مطالب فوق و آغاز تحولات جدید در منطقه، نگرش سیستمی به روابط شهر و روستا در برنامه ریزی های توسعه شهرستان بجنستان ضروری می نماید. شهر بجنستان بدلیل پیوستگی های فرهنگی و قومی و دینی و نیز روابط اقتصادی و اداری که با روستاهای پیرامون خود دارد کانون مؤثر خدماتی محسوب گردیده و با توجه به فاصله زیاد با دیگر شهرهای اطراف امکان خدمات رسانی را در صورتی که بخوبی تقویت شود داراست. و با وضعیت خاص بخش رو، می تواند زمینه توسعه نواحی روستایی را نیز فراهم کند. به نظر می رسد «استراتژی توسعه بر محور شهری» دنیس راندینلی، در شرایط جغرافیایی مناطق خشک و نیمه خشک با جمعیت پراکنده و نقاط روستایی جدا از هم که شهرستان بجنستان دارد خواهد توانست ما را به توسعه روستایی رهنمون سازد. البته این امر مستلزم شناخت دقیق و علمی اوضاع اجتماعی و طبیعی منطقه خواهد بود.

پرواضح است که باید روابط حوزه های انتخاب جمعیتی با یکدیگر و به نسبت حفظ گردد. این کار در پشتیبانی و تقویت حوزه ها نقش بسزایی داشته و مسیر توسعه را هموارتر خواهد کرد. در واقع روابطی منجر به توسعه خواهند شد که در غالب «سیستم مکان مرکزی» تدوین و برنامه ریزی شده باشد.

بدلیل عدم شکل گیری یک سیستم سکونتگاهی متعادل در شهرستان بجنستان به دلایل مختلف از جمله شرایط نامساعد اکولوژیکی (کویری بودن و خشکی) و بالطبع کمبود و عدم توزیع یکنواخت منابع آب و ... که باعث پراکندگی سکونتگاهها و دوری آنها از همدیگر شده و نیز به دلیل دوری اکثر نواحی روستایی از خطوط مواصلاتی اصلی و نیز سایر عوامل، تحلیل رابط شهر و روستا از ضرورت و اهمیت خاصی برخوردار می باشد. براین اساس تحلیل سیستمی روابط شهر و روستا در این محدوده می تواند ما را در

تدوین نظام متعادل سکونتگاهی یاری نموده و در توسعه پایدار ناحیه ای مؤثر واقع شود. لذا بایسته است، روابط حوزه های مختلف جمعیتی با یکدیگر بررسی گردد. این کار در پشتیبانی و تقویت حوزه ها نقش بسزایی داشته و مسیر توسعه را هموارتر خواهد کرد. در واقع روابطی منجر به توسعه خواهد شد که در غالب «سیستم مکان مرکزی» تدوین و برنامه ریزی شده باشد.

روستا به عنوان خاستگاه اولیه انسان و تولید کننده مایحتاج ضروری جوامع از گذشته تا امروز و نیز پایه تصمیمات کشور در برنامه ریزی های توسعه ای، باید بیش از آنچه که هست مورد توجه و شناخت قرار گیرد. این موضوع قبل از آنکه برای روستا مفید باشد برای شهرها یک ضرورت است. کشاورزی، محور توسعه است و نیاز غذایی افراد یکی از مهمترین نیازهاست که باید تأمین گردد و نام روستا توأم با کشاورزی است و این بهترین دلیل برای برنامه ریزی روستایی است. لذا برای رسیدن به این مهم و نیز اهداف دیگر ضروری است روستاها مورد تحلیل و بررسی قرار گرفته و چگونگی ارتباط آنها با شهرها و روستاهای پیرامونشان نیز شناسایی شود تا برنامه ریزی های صورت گرفته مبتنی بر روابط شهر و روستا باشد. بر این اساس در این کتاب رسیدن به اهداف ذیل مورد نظر بوده است:

- ۱- شناخت روابط فضایی شهر و روستا.
- ۲- بررسی رابطه بین شهر و روستا و نقش آن در توسعه همه جانبه روستاها.
- ۳- بررسی رابطه بین شهر و روستا در افزایش درآمد و ایجاد اشتغال مناطق روستایی.
- ۴- شناسایی توانهای بالقوه منطقه و استفاده از آنها در جهت توسعه پایدار ناحیه ای.
- ۵- ارائه راهکارهای سازنده در جهت کاهش فقر روستایی و اشتغال مولد.
- ۶- شناسایی مسائل و مشکلات روستاها و شهر و ارائه راه حل به منظور کاهش مشکلات.

در دهه ۱۹۷۰، دولتها و برخی سازمانهای جهانی، سیاست توسعه را بر محور برنامه ریزی های توسعه روستایی قرار دادند و توصیه کردند توسعه اقتصادی کشورهای روستایی، تنها با توسعه بخش کشاورزی امکانپذیر خواهد بود. با مشاهده آشفتگی و نارسایی در برنامه های توسعه کشورهای در حال توسعه، عده ای از محققان دریافتند که چون بخش کشاورزی به بازار های شهری وابسته است، برنامه های توسعه اجتماعی - اقتصادی شهرها و روستاها از هم جدا نیست و بخش کشاورزی به تنهایی نمی تواند توسعه یابد. این بخش همواره به یک نوع کمک سازمانی احتیاج دارد، بدین سان که در بازارهای شهری برای بخش کشاورزی، خدمات فنی و اعتبار مالی فراهم می گردد و در شهر برای جامعه روستایی که عامل اصلی توسعه بخش کشاورزی محسوب می شود، خدمات شهری مثل آموزش، بهداشت و درمان، تسهیلات عمومی و بازار فروش ایجاد می شود. (شکوئی، ۲۸۶، ۸۰)

موضوع با اهمیت رابطه شهر و روستا و تاثیری که هر یک بر همدیگر دارند در برنامه ریزی های کلان مد نظر نبوده است. شاید یکی از دلایل آن نبود مطالعات مورد نیاز از مناطق مختلف کشور بوده است، تا جایی که نگارنده اطلاع دارد در شهرستان بجستان تاکنون به این موضوع پرداخته نشده یا اگر شده همه - جانبه و کامل نبوده است. شناسایی و بررسی روابط شهر و روستا در منطقه بجستان و کشف عوامل موجود در این رابطه کمک بسزایی در تصمیم گیری های مناسب منطقه ای خواهد داشت.

ناکامی راهبردهای توسعه روستایی و عقب ماندگی آنها، منجر به مهاجرت توده های عظیمی از جمعیت روستایی، بویژه اقشار کم درآمد و آنهایی که از عوامل تولید چندانانی در نواحی روستایی برخوردار نمی باشند گردیده است و تعداد بسیاری از این مهاجران به

لحاظ ضعف تولیدی و اقتصادی به سوی شهرها حرکت نموده اند. (مطیعی لنگرودی، ۱۳۸۲، ۲۳)

برقراری روند توسعه متعادل شهری و روستایی جز با داشتن اطلاعات صحیح ممکن نخواهد شد و دستیابی به اطلاعات مستند مستلزم بررسی های میدانی و فراگیر در نواحی مختلف جغرافیایی است. در ضرورت تحقیقات جغرافیایی به منظور برنامه ریزی های توسعه هیچ یکی وجود ندارد. نکته حائز اهمیت مطالعات فراگیر و همه جانبه در تمام نواحی شهر و روستایی با نگاهی سیستماتیک و فضایی است. روستاها، شهرهای کوچک، شهرها و مادر شهرها در یک شبکه تعامل اجتماعی، داد و ستد متقابل، خدمات، کالاها، تولیدات، فرآورده های کشاورزی، و عرضه عقاید به هم می رسند. شناخت این روابط و داد و ستد اجتماعی و اقتصادی در جغرافیای شهری و برنامه ریزی ناحیه ای بسیار مهم می نماید. (شکونی، ۱۳۸۰، ۲۶۷)

در دوران حاضر به برکت توسعه ارتباطات، تعامل و ارتباط مناطق شهری و روستایی به سرعت و شدت در حال افزایش است و انجام امور اداری و برقراری روابط تجاری و مالی ما بین شهر و روستا ضرورتی اجتناب ناپذیر است. مضافاً به آنکه در سال های اخیر سطح تقسیمات سیاسی بخش بجهستان به شهرستان ارتقاء پیدا کرده و بالطبع روابط شهر بجهستان با روستاهای تابعه اش روز به روز رشد پیدا خواهد کرد. با توجه به این موضوع و نیز مسایل مطروحه دیگر شناخت نوع روابط حاکم بر شهر و روستاهای شهرستان بجهستان برای ایجاد تعادل و نیز توسعه همه جانبه ضروری به نظر می رسد.

شهرستان بجهستان با تغییرات ساختاری سالهای اخیر شرایط متفاوتی را پیش رو دارد و باید تغییرات بنیادی در روابط منطقه ای را منتظر باشیم. روابطی که از عوامل مختلف اقتصادی مانند بهره برداری گسترده از معادن و نیز توسعه قطب کشاورزی حاشیه کویر و

عامل اداری و سیاسی به دلیل ارتقاء بجهستان به شهرستان و نیز عامل تجاری - خدماتی به خاطر احداث شبکه راههای ارتباطی و عبور راه آهن شرق کشور تاثیر خواهد پذیرفت. لذا تحلیل و بررسی هر یک از این ساختارها و شناخت نقش و تاثیر آنها در روابط شهر و روستا حداقل کاری است که می توان در بهبود این روابط انجام داده تا شهر به بهای تخریب روستا توسعه نیابد.

با توجه به اینکه در برنامه ریزی ها و تصمیم گیری های کشور ما مهمترین رکن دولت است بدیهی است. این کتاب بیش از همه می تواند توسط مدیران اجرایی و برنامه ریز مورد استفاده قرار گیرد تا در فرایند برنامه ریزی، اطلاعات تهیه شده فوق بکار گرفته شود. وزارتخانه های چهارگانه کشاورزی، کشور، آموزش و پرورش با موضوع مورد مطالعه بیشترین ارتباط را داشته و خواهند بود در برنامه ریزی های توسعه ای آن را مورد استفاده قرار دهند.

علاوه بر دواير دولتی، مراکز آموزش و پژوهش نیز می توانند در آموزش های علمی از داده های جمع آوری شده و نیز موضوعات طرح شده در این کتاب بهره برداری لازم را بنمایند، چرا که اینگونه مطالعات مجموعه ای اطلاعات، جغرافیایی منطقه را در اختیار علاقمندان قرار می دهد.

امروزه جهت استفاده از هر تحقیق به کاربرد آن تحقیق و کارایی های آن در زمینه تئوری و علمی توجه می شود و از نظر برخی، ارزشمندترین تحقیقات آنهایی است که به طور مستقیم یا غیر مستقیم به حل یک مسئله یا رفع مشکلی کمک کند یا اینکه تئوری یا نظریه موجود دیگری را تغییر یا اصلاح نماید به همین جهت لازم است تا محقق ارزش و اهمیت تحقیق خود را بیان نماید و کاربرد آن را در حل مشکل یا مسئله ای که مورد تحقیق بوده

است نشان دهد. (دسترسى، ۹، ۱۳۸۰)

اهمیت آگاهی از روابط شهر و روستا، در اتخاذ تصمیمات و برنامه ریزی علمی و دقیق، برکسی پوشیده نیست، بر این اساس:

- این کتاب می تواند به عنوان منبعی در زمینه برنامه ریزی ناحیه ای مورد استفاده قرار گیرد

- کتاب دارای داده ها و اطلاعات نسبتاً جامع و گسترده ای از شهرستان بجستان است.

- مسائل و مشکلات محدوده مورد مطالعه مورد بررسی قرار می گیرد.

- الگویی علمی مبتنی بر تحقیقات میدانی به منظور بکارگیری در توسعه ناحیه ای ارائه می شود.

- با شناختی که از منطقه وجود دارد، بهترین روشها برای توسعه همه جانبه شهرستان ارائه خواهد شد.

مطالعات موجود در مورد رابطه شهر و روستا در شهر، آن بجستان به صورت مستقل نبوده و بیشتر به همراه تحقیقات دیگر آمده است. برای نمونه، رتندوین طرح هادی شهر بجستان تلاش شده همزمان با تحلیل و بررسی فضای شهری، روشهای پیرامون نیز از جهت تأثیری که بر شهر دارند، مطالعه و بررسی شوند.

علاوه بر طرح هادی شهر بجستان، در کتاب جغرافیای مفصل ناحیه بجستان که توسط شورای اسلامی شهر بجستان با همکاری موسسه امیر مشهد تهیه شده است، اطلاعات نسبتاً جامعی در مورد شهرستان بجستان در اوایل دهه ۸۰ گردآوری شده است.

« کتاب گذر سرزمین ایزد » که در دویستمین سال انتخاب تهران به عنوان پایتخت توسط آقای برزگر، تالیف گردیده است ضمن بررسی بافت اجتماعی - اقتصادی ساکنان شهر بجنستان، بخشی از شرایط جغرافیایی شهرستان را نیز بیان نموده است.

آقای سید حسین مجتبی در کتاب جغرافیای تاریخی گناباد نیز در خصوص جغرافیای بجنستان مطالبی را بیان نموده اند.

www.ketab.ir